

Etiam hoc raptoris in ipſa abductione conſummetur, & tunc perfectè irrogetur Matrimonii libertati injuria: nec conſilium ſpectet, ut raptor in aliquo loco jam raptam conſtituerit, vel eam duxerit, ſed tantum ut raperit cauſa Matrimonii, illamque ſub ſua poteſtate reſpoſuerit.

XII. Quia Synodus permittit Matrimonium raptæ cum raptore, ſi illa in loco tuto ac libero extra poteſtatem raptoris conſentiat, creditur à plerisque, Synodum tantum hoc Decreto comprehendiffe raptum, qui ipſi raptæ violentiam inferret, & quo ipſa cum reſiſſu & violentia corporali raptur cauſa contrahendi Matrimonium; neque eſſe raptum ad mentem Synodi, ſi quis aliquam vel aliquem minorem blanditiis, & amatoris incitamentis ac lenociniis ſeducat, ut conſentiat, & inſciis aut etiam invitis parentibus Matrimonii contrahendi cauſa recedat; eod quod ipſi ſeducat nulla violentia illata videatur; ipſaque licet mediis inhonestis ac fallacibus inducta, revera conſenſerit: hæcque interpretatio hiſce in regionibus recepta videtur; neque hujusmodi Matrimonia invalida habentur.

XIII. In Gallia, verò duplicem raptum diſtinguunt; alterum per ſcilicet per violentiam ſive per vim apertam, rapiendo violentè perſonam cauſa Matrimonii contrahendi; alterum verò vocant per ſubornationem ſive ſeductionem; huncque frequentiore & periculioſiore dicunt; committiturque quando raptor corrumpit & ſeducit mentem & ſpiritum perſonæ raptæ, & per lenocinia & incitamenta libidinis, aliave allicitia inhonestamotiva, & occultas ac artiſcioſas ſolicitationes & praxes inducit ad conſenſum matrimoniale.

XIV. Raptus hic ſubornationis ſive ſeductionis locum non habet in omni genere perſonarum; ſed tantum in filiis familias minoribus, qui magis ſunt ſubjecti ſeductioni, & ob autoritatem parentum quibus ſubſunt, non creduntur potuiſſe ſeduci niſi eos circumveniando & corrupendo eorum mentem, quemadmodum latius deducit Claudius Blondæus in ſua Bibliotheca Canonica pag. 82. editionis anni 1689. ibidem adſtruit, Raptum hunc eſſe ex uſu Eccleſiæ Gallicanæ impedimentum, ipſiſque parentibus jus eſſe agendi ad nullitatem hujusmodi Matrimonium.

TITULUS XIV.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus.

CAPUT I.

De Uſu Diſpenſationum Matrimonialium; & cui auctoritas diſpenſandi competat.

1. Impedimenta jure humano inducta poſſunt auctoritate humana tolli.
2. Imperatores impedimentis à ſe inductis diſpenſaverunt.
3. Canon Synodi Tridentina auctoritatem diſpenſando aſtruit.
4. Eccleſia primitus parè admodum diſpenſabat.
5. Primus fere diſpenſavit Innocentius III.
6. Facilius ſemper fuit diſpenſatio ſuper Matrimonio jam contracto, quam contrahendo.
7. Decretum Synodi Tridentina circa diſpenſationes ſuper impedimentis Matrimonii.
8. Ex mente Synodi raro diſpenſandum præfertim ſuper Matrimonii contrahendis.
9. Diſpenſatio non niſi ex juſta ratione, & cauſa cognita concedenda.
10. Auctoritas diſpenſandi ſuper impedimentis ditimentibus ferè ſoli Sedi Apoſtolice competit.
11. Auctoritas diſpenſandi competens Episcopo Leodienſi.
12. An eadem competat Episcopis Belgis.
13. Quando Episcopi poſſint diſpenſare in Matrimonio cum impedimento ditimente nulliter contracto.
14. Episcopus diſpenſat ſuper impedimento ſuperveniente jam matrimonio contracto.
15. Quid de impedimentis impedientibus tantum?

In hiſ que juris humani ſunt, nonnquam auctoritate eorum qui legè tulerunt, diſpenſari poſſe, nemo unquam dubitavit; atque de hac diſpenſatione rectè ſcripſit ad S. Anſelmum Cantuarienſem Paſchalis II. *Epist. 42.* "Diſpenſationis, modus, ſicut B. Cyrillus in *Epistola Ephesine* Synodi loquitur, nulli unquam Sapientum diſplicuit. Novimus ſanctos Patres noſtros, & ipſos Apoſtolos, pro temporum articulis, & qualitatibus perſonarum diſpenſatio-

nibus uſos." Plura in hanc rem videri poſſunt apud Gratianum *Causa 1. q. 7.*

Potè inter impedimenta Matrimonii plura hodie eſſe & jam pridem fuſſe, ſolo jure humano inducta ſuperiori titulo oſtenſum fuit. Hæc itaque eadem auctoritate, quæ conſtituta ſunt, vel generaliter tolli, vel in particularibus circumſtantis ſuſpendi poſſe, ut Matrimonium non obſtante hoc impedimento, licitè & validè contrahi queat, nemo dubitaverit, niſi qui inſiciari audeat, cum qui legem tulit, poſſe legem tollere, aut juſtâ cauſa interveniente diſpenſare.

II. Quapropter Imperatores dum nuptias inter certas perſonas lege generali veterunt, eas ex juſta cauſa inter hujusmodi perſonas permittere poſſe non dubitarunt.

Inter tutorem & pupillam Jure Romano vetitè erant nuptiæ; tota titulo Codicis. *De Interdicto Matrimonio inter pupillam & tutorem*; interveniente Principis auctoritate ſeu diſpenſatione nuptiæ inter pupillam & tutorem iniri poterant ut maniſeſtum eſt ex *l. penult. Cod. diſto titulo*.

Similiter, ut præcedenti titulo c. 5. notatum eſt, lege Theodoſianâ vetitè erant nuptiæ conſobrinorum, eas tamen impetrari potuiſſe reſcripto Principis oſtendit *Lex unica Cod. Theod. Si nuptiæ ex reſcripto petantur*; notatque Gothofredus in Commentario ejuſdem legis; unâ obſervans, S. Ambroſium *Epist. 66.* ſat apertè teſtari, hujusmodi nuptias à Principe impetrari potuiſſe.

III. Nemo ergo auctoritatem diſpenſandi Eccleſiæ negabit, qui auctoritatem ſtatuenti impedimenta ei competere agnoſcit; ut proinde merito Synodus Tridentina eodem Canone anathemate feriat eos, qui negant Eccleſiam in nonnullis impedimentis diſpenſare poſſe, quo damnat negantes Eccleſiam poſſe conſtituere ut plures gradus conſanguinitatis & affinitatis impediant & dirimant Matrimonium, quàm qui Levitico exprimitur.

IV. Fatendum quidem eſt, Eccleſiam olim in hoc, quemadmodum in aliis diſciplinæ articulis, raro admodum diſpenſare ſolitam fuiſſe. Agre enim Patres à fixis ſemel Regulis ſive Canonibus recedi permittebant.

Et quidem ſi Chriſtiano Lupo credimus, etiam ſeculo 10. nulla tunc etiam Regia vel Auguſta, licet in ſexto dumtaxat aut ſeptimo ſanguinis vel affinitatis gradu, vel ignorantè contracta, longè minùs contrahenda

Matrimo-

Matrimonia diſpenſabantur, ſed cuſta dirimebantur, juxta rigorem Sacrorum Canonum. Ejuſmodi diſpenſationes adeò tunc ignorabat Eccleſia [pergit Lupus] ut Francus quidam Româ redox, ſimilem ſibi datam aſſeverans à Gregorio III. Pontifice, ac ejus vigore præcedens inire Matrimonium, graviffimè ſcandalizant omnem Galliam, & à noſtro Apoſtolo Bonifacio, credente id recuſante, conſultus Zacharias reſponderit; *Abſit ut Prædeceſſor noſter hoc ita credatur præcepiſſe. Nec enim ab hac Apoſtolice Sede illa dirigitur, qua contraria eſſe Patrum ſive Canonum inſtitutis reperuntur.*

V. Poſt hæc adjungit citatus Auctor: "Eorum impedimenta ferè primus diſpenſavit Innocentius tertius, Othonis quarti & Philippi pro Germanico Imperio horrenda bella quis ignoret? Poſt Philippi cadem lucidum erat Othonis jus, verum Philippi filia obiit. Hinc omnibus pacificandis Othonis cum illa filia conjugium convenire conſuevit Imperii Proceres ac Episcopi, quin & ipſi Apoſtolice Sedi Cardinales Legati, ſed obſtabat quartus conſanguinitatis gradus. Hinc tandem ad totius Imperialis Cleri & populi preces diſpenſavit laudatus Pontifex, eâ tamen lege, ut duo ampliffima Monaſteria Otto fundaret, omneque Imperium largis elemoſynis & ſerventibus orationibus iſtud Eccleſiæ diſciplinæ vulnus compenſaret. Ita habes apud Arnoldum Abbatem Lubecenſem in Chronico Sclavorum. Otto de ſancto Blaſio addit, quod Cluniacenſis & Cisterciensis Ordinis Abbates eandem compenſationem per varia ſuorum Monachorum pia opera complere promiſerint, iſtudque Canonis vulnus acceperint in ſuas conſcientias, & quod ſpondere Otto debuerit ſingularum omnium Eccleſiarum deſenſionem, ac reſumptionem ſacri belli. Rima facta facile dilatatur, tandemque creſcit in grande foramen, imò & in apertam portam.

VI. Hæc tamen, uti monet idem auctor, intelligenda præcipue de diſpenſatione impedimentorum ad contrahendum Matrimonium; nam ante Innocentium III. multas diſpenſationes conceſſas fuiſſe fatetur; hæc omnes fuerunt autem non prævia ad contrahendum ſed dumtaxat poſteriores male contracti Matrimonii tolerantias; diſpenſationes, adeoque diſpenſationes prævias initiat, vit Alexander III. Innocentius III. ac ejus ſucceſſores viam ampliârunt.

Et revera Eccleſiam ſemper fuiſſe facilitorem in diſſimulanda infraſtione Canonum, ubi jam infraſtione contigerat, nec ſine magnis incommodis in totum reparari poterat, aut pœna infraſtione Canonis urgeri, quàm in concedenda Canonis non dum infraſtione contraventione, ex hiſtoriis, & Pontificum ac Conciliorum Decretis eſt maniſeſtum.

VII. Synodus Tridentina perpendens, quod frequentius legem ſolvere, exemploque potiùs, quàm certo perſonarum rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud ſit, quàm unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire, ut loquitur *ſeſſ. 25. c. 18. De Reformat. reformati* Matrimonii intentâ, avitam Patrum diſciplinam in concedenda diſpenſatione ſuper impedimentis reducere, quantum temporum conditio patiebatur, voluit, ſtatuens *ſeſſ. 24. c. 5. Reformat. Matrimonii.* "Si quis intra gradus prohibitos ſcienter Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequenti careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignorantè id fecerit, ſi quidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eiſdem ſubjiciatur pœnis: non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile expariatur, cujus ſalubria præcepta temerè contempſit. Si verò ſolemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoscatur, cujus ille probabilem i-

gnorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo, & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis Matrimonii vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

VIII. Hoc decreto ſat oſtendit Synodus, ſe voluiſſe inherere Patrum regulis; ut nunquam aut raro infrigendi Canonis licentia daretur, adeoque numquam aut raro, idque ex cauſa & gratis diſpenſatio, præcipue in ſecundo gradu, ſuper contrahendis concederetur; faciliùs autem ſuper contractis invalidè cum aliquo impedimento, ſi nimirum cum ignorantia non affectata aut non culpabili iſtius impedimenti contracta fuerint.

IX. Hinc ulterius patet, ex mente Synodi etiam hic ſervandam eſſe regulam, quam eadem Synodus poſtmodum *ſeſſ. 25. c. 18.* expreſſit, atque omnibus intimatam voluit hiſ verbis: Sciant univerſi ſacratiffimos canones exactè obſervandos. Quod ſi urgens juſtaque ratio, & major quàm doque utilitas poſtulaverit, ut cum aliquibus diſpenſandum eſſet, id cauſa cognita, ac ſummâ maturitate atque gratis, à quibuſcumque ad quos diſpenſatio pertinet, erit præſtandum, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

X. Quibus verò diſpenſandi auctoritas ſuper impedimentis Matrimonii competat, nec in Canonibus, imò nec in decretalibus Gregorii IX. determinatur; neque legitur aliquo decreto generali auctoritas hæc Episcopis adempta & Pontifici reſervata.

At conſuetudine tandem invaluit, & moderna habet diſciplinam, ut ſi agatur de impedimentis dirimentibus, & de Matrimonio cum tali impedimento contrahendo, ſoli Pontifici diſpenſatio competat; niſi Episcopi oſtendant, ſpeciali conſuetudine, aut privilegio diſpenſandi auctoritatem ſibi competere.

XI. Eccleſia Leodienſis præſtendit ſibi competere auctoritatem diſpenſandi in quarto & in tertio hinc in gradu conſanguinitatis, quemadmodum colligitur ex inſtrumento appellationis interjectæ per Syndicum Episcopi & Vicarii Leodienſis à decretis Nuntii Apoſtolici 7. Aprilis 1606. ubi *art. 10.* hiſ verbis utitur: "Quod ad hæc Episcopi Leodienſis habeant antiquiſſimam & immemorialem conſuetudinem diſpenſandi ex cauſis legitimis in quarto Matrimonii gradu, & in tertio, hinc inde, ſi imminens appareat periculum defectionis partium, ad vicinos fidei hoſtes, mutuz internecionis parentum, & amicorum inter ſe, ob corruptam puellam, & partes non habeant media recurrendi ad Urbem. Quod hujusmodi diſpenſandi conſuetudo in publicatione Concilii Tridentini fuit illuſtrata, & Reverendiſſ. Episcopo Vercellensi piæ memoriæ in hiſ partibus Nuntio Apoſtolico per Livinum Torrentium tunc Vicarium Leodienſem, poſtea Episcopum Antuerpienſem factum, expoſita, & pet eundem Illuſtriſſimum & Reverendiſſ. Nuntium laudata, & approbata. Quod hujusmodi conſuetudo habeat vim privilegii, & indulti Apoſtolici, atque à privilegio & indulto Apoſtolico initium ſumpſiſſe cenſendū, da ſit. Quod Episcopatus, & Eccleſia Leodienſis ob ſui ſplendorem, & antiquitatem, perpetuamque in fide Catholica conſtantiam, Eccleſiæ Romanæ filia dicta, aliâs multis à S. Sede adornata ſit privilegiis, & prærogativis ſupra alios communes Episcopatus.

XII. Hæc ex Zypæo in jure novo titulo *De eo qui cognovit conſanguineam uxoris nunt.* 3. additur: "Ac verò non audio vicinos aliquos Episcopos eodem jure, privilegio, aut conſuetudine uti, non eos quidem, qui noviter in Belgio inſtituti ſunt, intra eos limites, qui à finibus diœceſis Leodienſis, per Paulum IV. abſciſſi ſunt, 4. Idus Maji 1559. cum toto eo jure, auctoritate & prærogativis, quibus anteriores Episcopi, in locis dimembatis uſi fuerant, quod fortè tamen poſſent, & an aliqui in-

do

do expediret, perpendi potest, imo hodie Archiepiscopus Mechliniensis in locis primo Leodiensibus Episcopo subiectis dispensat.

XIII. Quoad Matrimonia cum impedimento dirimente precedentibus proclamationibus bona fide contractis; cum super iis Synodus Tridentina declaret, facilis & gratis dispensari posse; nec exprimat per quem, videbatur Episcopis competere hæc auctoritas: eo quod juxta regulam à Canonistis communiter probatam, quando dispensandi auctoritas à canone conceditur; neque exprimitur à quo dispensandum sit, censetur Episcopo data dispensandi facultas. Nihilominus, quia totus contextus Decreti Synodalis ad Pontificem refertur, communiter creditur, & hic Synodum Pontifici soli dispensationem differre; sicq; consuetudine Decretum hoc explicatum esse notat Sanchez De Matrimonio Lib. 8. Disput. 6. n. 19. Si tamen Matrimonium sit publicum, impedimentum autem occultum, & sit scandalum in separatione, nec ad Pontificem pateat aditus, inopia aut aliâ iustâ causâ impediente, Episcopum dispensare posse docet post alios Sanchez lib. 2. Disput. 4. o. n. 3. & ita consuetudine invaluisse monet Gerbelius in tractatu de auctoritate Ecclesiæ & Principum in constituendis impedimentis pag. 533.

XIV. Hic insuper notat, quod si impedimentum jam Matrimonio contracto superveniat, nec dissolvat quidem matrimonium; sed ejus usum impediatur, ut v. g. cognitio spiritualis ex Baptismo vel Confirmatione; vel affinitas ex incestu, Episcopus esse in possessione super his dispensandi; eamq; auctoritatem in Episcopis Canonistas agnoscere.

XV. Super impedimentis impediens tantum, Episcopus generaliter dispensare posse, si duo exceperis, scilicet sponsalia cum tertia persona contracta, & votum perpetuæ castitatis, notat Gerbelius loco citato pag. 543, eosq; esse in pacifica possessione; neque Canonem aut usum contrarium esse, qui dispensationem Papæ reservet.

CAPUT II.

Sub qua forma hodie Dispensationes Matrimoniales in Curia Romana expediri, & cui committi soleant.

1. Olim in forma gratiosa, hodie in commissoria dispensationes Matrimoniales expediri solent.
2. Hodierna praxis conformis Concilio Tridentino.
3. Commissarius Apostolicus debent narrata in litteris earumque contenta reatute expendere.
4. Dataria committere solet litteras dispensationum Ordinario. Nomine Ordinario venit etiam Officialis Episcopi.
5. Delegatio non solet fieri Episcopo & Officiali, sed alteri dumtaxat.
6. Non exprimitur nomen proprium Ordinarium; & quare.
7. Litteræ directæ Officiali, non possunt expediri per Episcopum.
8. Commissio facta Ordinario non transit ad Capitulum Sede vacante aut ejus Officialem.
9. Sede vacante non dirigitur ad Officialem Capituli.
10. Si contrahere volentes sint diverse Diocesis, utriusque Diocesis in supplicia exprimenda; & litteræ dirigitur ad Ordinarium mulieris.
11. Cui inscribantur litteræ dispensationum expeditæ in Penitentiaria.

I. Lim dispensationes Matrimoniales in Romana Curia, causa cognitione, narratorumq; verificatione præcedente, in forma gratiosa ut plurimum concedebantur; & quidem, ut rarior, ita

& tutior erat illarum usus" ait Pyrrus Corradus à Paulo V in Collegium Officialium earumdem dispensationum in ipsa Cancellaria Apostolica aliàs cooptatus. Rescriptorumque Penitentiariæ muneri deputatus lib. 7. Praxis dispensat. c. 1. n. 1. qui deinde subjicit. "At quoniam difficile, valdeque incommodum id comperiebatur, optumâ profectò ratione ita sacri Canones sanciverunt, ut omnes dispensationes extra ipsam Curiam committantur Ordinarius locorum in forma communi sive commissoria dirigerentur, qui non nisi causis in partibus verificatis, tum demum Apostolica auctoritate dispensarent.

II. Dum Corradus dicit, sacros Canones id sancivisse, indicat Decretum Concilii Tridentini sess. 22. c. 5. De Reformat. quo sancitum est ut "dispensationes quacumq; auctoritate concedendæ, si extra Romanam Curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint, eæ verò, quæ gratiosè conceduntur, suum non fortiantur effectum nisi prius ab eis, dem, tamquam Delegatis Apostolicis, summarie tantum & extrajudicialiter cognoscatur, exprellas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjaceat.

III. Ita que conformiter ad hoc Decretum ex moderno stylo Curia Romanæ dispensationes Matrimoniales sive in Dataria, sive Penitentiaria petantur, non solent concedi nisi in forma Commissoria, sic nuncupata, eo quod dispensandi auctoritas alteri committatur auctoritate Apostolicâ; idq; sub certis conditionibus. Ideoque, uti rectè monet Corradus loco citato, falluntur Commissarii sive Ordinarii quibus Bullæ seu litteræ dispensationum mittuntur, dum tantæ rei pondus non æstimantes, exposita (par Oratores) quâ par est diligentia, veritate niti negligunt edoceri, Pontificem dispensasse contenti; cum revera non dispensaverint, sed ipsis dispensandi auctoritatem certis sub conditionibus demandaverint; quæ, nisi, ut jubetur, impletæ fuerint, quidquid superstruxerint corrumpet.

IV. Si litteræ dispensationum expediantur in Dataria, tunc conformiter ad allegatum Decretum Concilii Tridentini: Dispensandi auctoritas committitur Ordinario.

Sub nomine Ordinaris juxta hodiernum styllum Curia Romanæ venit non tantum Episcopus; sed etiam Vicarius Generalis Episcopi; qui est idem, quem in Belgio vicariusq; Provincialis Officialis Episcopi dicimus, uti supra i. tit. 1. c. 4. notavimus; & monet Corradus lib. 2. cap. 4. num. 15.

V. Notat Corradus lib. 7. c. 4. n. 37. quod "Cancellaria Romana numquam solet committere has litteras Episcopo & ejus Vicario in simul Quinimo (ait) hujusmodi dispensationes nisi quæ committuntur alternatim, scilicet Episcopo seu ejus Vicario, sed uni tantum eorum sicut docet notorius stylus.

VI. Ad hæc numquam in delegatio consuevit exprimi nomen proprium Episcopi aut Vicarii sive Officialis; ut non tam personæ, quam dignitati vel tribunali facta appareat. Unde mortuo Officiali ante expeditionem litterarum, poterit ejus successor sine nova delegatione eas exequi; idq; per totum orbem servari & practicari testatur Corradus loco citato num. 36.

VII. Quia tamen hæc delegatio tota dependet ex ipso tenore rescripti Apostolici, nemo in vim illius procedere potest, nisi cui expressè dirigitur. Unde si Vicario seu Officiali inscripta sit, non poterit expediri per Episcopum etiam ipso Vicario ab officio remoto, ait Corradus n. 40. quin & addit n. 44. "hæc etiam locum sibi vindicare, etiam si contingat ipsum Vicarium creari in Episcopum, ejusdem Diocesis, vel quocumque alio modo designat, esse Vicarium, quia adhuc cessat commissio respectu suæ personæ, & sic transit in suum successorem in Vicariatu.

VIII. Insuper monet n. 10. & sequentibus, commissio nem factam Episcopo aut Officiali ejus, non transire Sede vacante in Capitulum aut Vicarium sive Officialem Capituli; idque ex notoria praxi Curia Romanæ. Unde si litteræ dispensationis directæ Vicario seu Officiali Episcopi, copi exequerentur per Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante deputatum, exequutio esset nulla, nullumque Matrimonium vigore talis dispensationis contractum, ait Corradus num. 13.

IX. Attento stylo Curia & Cancellaria Sede Episcopali vacante non dirigitur hæc dispensationes Vicario Capituli, quia de illo Papa non confidit, sed Episcopo viciniori, sive ejus Vicario in spiritualibus generali.

X. Præterea monet Corradus lib. 7. c. 5. n. 15. quod notorius stylus Curia Romanæ requirit, ut si Oratores seu supplicantes pro dispensatione sint diverse Diocesis, utraq; Diocesis necessariò exprimat in supplicia; litteræ autem dirigitur ad Ordinarium Oratoris ut illas exequatur, cumq; ipsius Papæ ejusq; Cancellaria sit, semper committere earumdem executionem Ordinario Oratoris, nisi utriusq; Diocesis fuerit expressio, ubi Oratores ex duabus Diocesis orti essent, possat contingere, litteræ ipsas dirigi non Oratoris, sed Oratoris Ordinario contra mentem ipsius Papæ ac propterea earum executor, si hujusmodi styllum ignoret, perperam litteras ipsas exequetur, ita Corradus ibid.

XI. Hæc quidem quoad commissio nes dispensationum, quæ pro utroq; foro expediuntur in Dataria aut Cancellaria; at quæ pro foro conscientie tantum expediuntur in Penitentiaria, committuntur & dirigitur Confessario Magistro in Theologia vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario ab Oratore eligendo; quemadmodum notavi supra parte 1. tit. 2. c. 3. ubi & clausulam hanc latius exposui.

CAPUT III.

De formula Litterarum dispensationum; & quomodo se Delegatus informare debeat de impedimento allegato.

1. Tres partes litterarum dispensationum; & quod singula contineant.
2. Proponitur formula delegationis.
3. Delegatus inquirere debet de veritate narratorum.
4. Hac informatio ex mente Pontificis non perfunctoriè faciènda.
5. Instrumenta pro examine testium evincunt quam servia esse debeat informatio.
6. Delegatus occasione dispensationis nihil etiam ultro oblatum potest accipere.
7. Nihil quoque pro mercede laboris, aut sigillo accipi potest.
8. Non potest Delegatus deferre nuda assertioni Oratorum.
9. Delegatus examen testium alteri committere potest.
10. Tenetur Delegatus inquirere utrum impedimentum verè fuerit expressum.
11. Si expressus sit gradus remotior pro proximiorè litteræ sunt invalidæ; licet per ignorantiam sit factum.
12. Subinde litteræ erunt invalidæ etiam si impedimentum majus pro minore fuerit expressum.
13. Juxta styllum Curia, expressio consanguinitatis pro affinitate reddit dispensationem invalidam.
14. Si consanguinitas procedat ex duplici stirpe id exprimentum est.
15. Quid si secundus gradus non sanguinitatis pro tertio sit expressus?
16. Si duo subsint impedimenta quomodo exprimentur?
17. An sufficiat exprimere gradum remotiorem, quando est inæqualitas gradus?

18. Quid potissimum inquirendum circa expressionem consanguinitatis spiritualis?

19. Inquisitio fieri debet super quocumque impedimento allegato.

20. Si inter consanguineos ante executionem litterarum copula intercesserit ab executione supersedendum est.

I. Litteræ dispensationum Matrimonialium primò continent ipsam commissio nem dispensandi auctoritate Apostolica super impedimento. Postmodum sequitur altera pars, quæ vocatur Narrativa; in qua exprimitur quæ ab Oratoribus seu supplicantibus Pontifici exposita fuerunt; ac dein sequitur tertia pars litterarum, quæ Dispositiva dicitur; continetque gratiam quam Pontifex Oratoribus facere intendit; ac unâ conditione in executione hujus gratiæ à Commissario servandæ.

II. Primò ergo dicit, quod certam de narratis notitiam habentes ipsi Commissario [de quo in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, ait] per Apostolica scripta mandat, "quatenus deposita per te (ait) omni spe cussumque muneris aut præmii, etiam sponte oblata, à quo te omnino abstinere debere monemus, te de præmissis diligenter informes; & si per informationem eandem preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, tunc cum eisdem (Oratoribus N. & N.) auctoritate nostrâ dispenses.... Volumus autem, quod si spretâ monitione nostrâ hujusmodi aliquid muneris, aut præmii occasione dictæ dispensationis exigeret, aut oblatum recipere temerè præsumpseris, ex communitatis lætæ sententiæ pœnam incurras.

III. Ex hac dispositiva intelligimus, auctoritatem dispensandi committi imprimis sub conditione sive obligatione inquirendi, seu accipiendi informationem de veritate eorum quæ Pontifici in supplicia per Oratores exposita fuerunt; quæ his verbis exprimitur: Mandamus quatenus deposita &c. Te de præmissis diligenter informes.

Hæc autem informatio per Commissarium fieri debet tam super omnibus in narrativa contentis; id est, an vera sint, quæ tum circa impedimenta, vel circa causam & motiva dispensandi ab Oratoribus proposita fuerunt; si ve quod idem est, an preces veritate nitantur, dein si quæ Pontifex addat, & velit verificari; etiam super his informatio sumi debet.

IV. Quod hæc informatio non perfunctoriè; sed summa cum circumspectione & studio fieri debeat, in primis indicat Pontifex, dum expressè mandat, ut diligenter informes.

Deinde addendo, super quo conscientiam tuam oneramus, latè indicat, seriò hoc negotium peragendum esse.

V. Ad hæc instructiones pro examine testium qui producantur pro contrahendis Matrimoniis, sive verificatione eorum quæ in litteris dispensationum verificanda sunt, sufficienter evincunt, quam serium examen Sedes Apostolica in hisce requirat.

Primus articulus habet: "Testis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præsertim negotio pertimescenda, do, in quo Divina simul ac humana Majestas læditur obrei, de qua tractatur, importantiam & gravitatem.

Hic articulus, qui supponit, testes, priusquam testimonium dent, debere præstare juramentum de dicenda veritate; nec non rei gravitatem testibus exponi jubet, manifestum facit, quam anxie de veritate inquirendum sit; quod & alii articuli non minus ostendunt, quos refert Pyrrus Corradus lib. 7. capit. 6. numer. 12. &c.

VI. Et ne commissarius forsitan spe lucri lactatus, aut muneribus exæcatus, non eâ quâ par est maturitate auctoritatis informet.